

INTRODUCEREA PĂRȚII RESPONSABILĂ CIVILMENTE ÎN PROCESUL PENAL: PROBLEME DE CONSTITUȚIONALITATE

De Liana Iacob
și Florentina Frumușanu

ABSTRACT

“Introduction of a party with civil liability in the criminal proceedings: constitutionality issues”

In this study, the authors examine, by referring to the evolutions of the recent constitutional and conventional case law, the applicable regulation in the matter of participation of a party with civil liability in the criminal proceedings, in order to show any deviation from the constitutional standard which may, in the issue, affect the lawfulness of the final criminal decision and the process for restoration of the position prior to the commission of the crime, by recovering damages.

The structure and the body of the study reveal the comments on the trans-border organized crime, on the solutions of the Code of criminal procedure, on the institution of introduction of a party with civil liability in the criminal proceedings, on the regulation of the year 1969, on the provisions of art. 20 par. (1) and art. 21 par. (1) of the Code of criminal procedure, on the recent case law of the Constitutional Court of Romania, on the participation of the party with civil liability in the preliminary chamber procedure, on ensuring compliance with the constitutional rule and case law, on the enforcement of art. 6 of the European Convention of Human Rights.

Finally, the authors put forward certain proposals as regards the parties' introduction in the proceedings.

Keywords: party with civil liability; criminal proceedings; case law; preliminary chamber procedure.

Astfel cum au statuat și Parlamentul European, precum și Consiliul[1], *câștigul financiar* constituie principalul motiv care stă la baza criminalității organizate transfrontaliere, inclusiv a organizațiilor criminale de tip mafiot. Putem fără îndoială afirma la nivel axiomatic că pentru numeroase fapte sancționate penal[2] câștigul ilicit reprezintă o componentă majoră, dacă nu esențială, a motivației

infracționale, la fel cum restabilirea ordinii de drept încălcate, a *status quo*-ului anterior săvârșirii infracțiunii, dar și perspectiva preventivă, presupun cu necesitate și recuperarea prejudiciului astfel cauzat, interesul major asociat acestei chestiuni fiind reflectat atât de preocuparea legiuitorului (național ori supranațional[3]), cât și de atenția acordată de societate în general, (inclusiv) în raport de dezbaterile și controversele publice[4] care au loc.

Dacă la nivel teoretic dezlegarea a intervenit prin consacrarea principială a răspunderii (civile) pentru repararea prejudiciilor la nivelul inculpatului-condamnat, precum și a persoanelor chemate să răspundă civil pentru acțiunile sau inacțiunile acestuia, dezvoltările de ordin practic se dovedesc de multe ori numeroase și complexe. În multe situații, în particular, în cazul infracționalității cu un grad mai mare de sofisticare (inclusiv, *e.g.*, prin componente de crimă organizată, spălare de bani, corupție sau fraudă fiscală[5], mijloace electronice etc. și care presupun și comportamente menite să asigure folosul infracțional) prejudiciile cauzate sunt atât de oneroase încât nu permit în mod practic recuperarea de la o singură persoană, depășind adesea resursele inculpatului condamnat. Astfel, în practică, problema participării la procesul penal a altor persoane care pot răspunde civil se pune *in mod acut* și necesită, în opinia noastră, inclusiv în scopul prevenirii oricăror probleme de legalitate care pot afecta executarea hotărârii penale, o rezolvare legislativă completă, coerentă, conformă cu standardele de nivel convențional și constituțional și, în mod esențial, *justă*, de natură să respecte și să garanteze toate drepturile persoanelor implicate.

În raport de considerentele expuse, materialul de față își propune să analizeze, prin raportare la evoluțiile jurisprudenței constituționale și convenționale recente, reglementarea în vigoare în materia participării la procesul penal a persoanei responsabile civilmente, pentru a semnala devierile de la standardul constituțional de natură, în ultimă instanță, să afecteze legalitatea hotărârii penale definitive și procesul de restabilire a situației anterioare săvârșirii infracțiunii, prin recuperarea prejudiciului.

În concret, vom demonstra în cele ce urmează că, din chiar debutul procedurii de atragere a răspunderii civile a altor persoane (*i.e.*, partea responsabilă civilmente) în procesul penal, soluțiile Codului de procedură penală în vigoare apar ca *antagonice*, contrare filosofiei acestuia și jurisprudenței constituționale recente, necesitând de urgență o intervenție legislativă pentru remediere.

Pornim astfel analiza noastră de la constatarea că instituția introducerii în procesul penal a părții responsabile civilmente, reglementată de dispozițiile art. 20 alin. (1) și, respectiv, art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit cărora „constituirea ca parte civilă se poate face până la începerea cercetării judecătorești” [6], iar „introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, în termenul prevăzut la art. 20 alin. (1)” [7], reia în mod identic soluțiile reglementate de art. 15 alin. (2) („constituirea ca parte civilă se poate face (...) până la citirea actului de sesizare”) și 16 alin. (1) din Codul

anterior[8](„introducerea în procesul penal a persoanei responsabile civilmente poate avea loc, la cerere sau din oficiu, fie în cursul urmăririi penale, fie în fața instanței de judecată până la citirea actului de sesizare”).

Inițiativa adoptării legii procesual-penale în prezent în vigoare a pornit de la realitatea – constatată practic – că anterioara reglementare, adoptată la nivelul anului 1969, „a trebuit inițial să facă față rigorilor procesului penal ale statului totalitar, pentru ca ulterior, cu multiple modificări, să fie adaptat exigențelor unui stat democratic” [9]. Or, soluțiile legislative în materia introducerii în proces a părții responsabile civilmente nu au fost niciodată revizuite în perioada în care legea anterioară, concepută, după cum am arătat, la standardele statului totalitar, s-a aflat în vigoare, la fel cum nu au fost vizitate nici ulterior, în contextul legii noi, care a adus, după cum se cunoaște, modificări majore în filosofia procesului penal. În consecință, *de lege lata*, introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente continuă să rămână corelată cu momentul procesual al „începerii cercetării judecătorești”, marcat, potrivit dispozițiilor coroborate ale art. 374 și art. 367 alin. (1) Cod procedură penală, prin *aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri, în momentul în care cauza se află în stare de judecată*.

În totală discrepanță cu prevederile Titlului III al Părții Generale a Codului de procedură penală[10], care recunosc părții responsabile civilmente o arie largă de drepturi și garanții procedurale[11] în procesul penal, aferente calității expres acordate de parte, prevederile art. 20 alin. (1) și art. 21 alin. (1) Cod procedură penală[12] limitează în mod nejustificat exercițiul efectiv al acestora din urmă și plasează partea responsabilă civilmente într-o poziție discriminatorie, de inegalitate, prin excluderea unor etape întregi din procesul penal (cum ar fi urmărirea penală sau procedura camerei preliminare), la care participarea părții responsabile civilmente urmează a fi posibilă sau nu, în funcție exclusiv de manifestarea de voință a părții civile. Cu alte cuvinte, *exercițiul efectiv* al unor drepturi procedurale recunoscute de lege unei părți la proces este supus opțiunii oponentului său în cadrul aceluiași proces, ceea ce, astfel cum vom demonstra în continuare, nu poate fi primit în raport de standardele convenționale și constituționale.

Prevederile art. 20 alin. (1) și 21 alin. (1) din Codul de procedură penală se plasează în contradicție cu normele constituționale în raport de jurisprudența recentă a Curții Constituționale a României[13] („CCR”) în materia *participării părții responsabile civilmente în procedura camerei preliminare* reglementată de prevederile art. 342 și urm. Cod procedură penală[14].

Astfel, CCR a statuat la nivel de principiu împrejurarea că: „atât în etapa fondului camerei preliminare, cât și în faza de control judiciar [a contestației, n.n.], legiuitorul trebuie să ofere părții (...) responsabile civilmente **aceleași drepturi ca și inculpatului**” [15]. Potrivit CCR, numai prin citarea obligatorie a părții responsabile civilmente[16] și asigurarea exercițiului efectiv al drepturilor de procedură, se realizează atât imperativele principiului *contradictorialității*[17], cât și a celorlalte

dispoziții de la art. 6 din Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („CEDO”), astfel cum a fost interpretată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, sub aspectul dreptului de acces la o instanță judecătorească[18].

În consecință, conformitatea cu normele constituționale nu este asigurată decât prin participarea persoanei responsabile civilmente în procedura camerei preliminare, soluție în raport de care dispozițiile art. 20 alin. (1) și, respectiv, 21 alin. (1) Cod procedură penală, care amână posibilitatea introducerii în proces a părții responsabile civilmente până la un moment ulterior epuizării procedurii camerei preliminare apar în mod flagrant drept neconstituționale.

Pentru a asigura, conform exigențelor constituționale, participarea părții responsabile la procedura camerei preliminare, în opinia noastră o condiție *sine qua non* vizează existența în proces, la momentul sesizării judecătorului de cameră preliminară, a unei asemenea părți, cu alte cuvinte, existența, la momentul sesizării judecătorului de cameră preliminară, a unei acțiuni civile exercitate: (i) inclusiv împotriva părții responsabile civilmente, în condițiile art. 19 Cod procedură penală, adică o acțiune civilă având ca obiect „*tragerea la răspundere civilă delictuală a persoanelor responsabile potrivit legii civile pentru prejudiciul produs prin comiterea faptei care face obiectul acțiunii penale*”, precum și (ii) de către persoanele cărora legea le recunoaște expres dreptul la acțiune. *De lege lata*, titularii acțiunii civile exercitate în procesul penal sunt „*persoana vătămată sau succesorii acesteia*”, conform art. 19 alin. (2) Cod procedură penală, ori în condițiile alin. (3) al aceluiași text de lege, *reprezentantul legal*, și, prin excepție, *Ministerul Public*, în situațiile expres și limitativ enumerate de lege, respectiv „*când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate restrânsă*”.

În raport de aceste prevederi legale, dar și de dispozițiile art. 342 Cod procedură penală, reglementând obiectul procedurii camerei preliminare ca limitat la „*verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și efectuării actelor de către organele de urmărire penală*”, de dispozițiile art. 344 alin. (3) teza finală Cod procedură penală, conform cărora în camera preliminară pot fi formulate exclusiv „*cereri și excepții cu privire la legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală*” și, în sfârșit, de jurisprudența instanței de contencios constituțional[19], în sensul că dispozițiile art. 6 CEDO sunt aplicabile și procedurilor penale care nu țin de soluționarea pe fond a cauzei, apreciem că introducerea în proces a părții responsabile civilmente nu se poate face în nicio situație în procedura camerei preliminare, câtă vreme nicio dispoziție procedurală nu permite *de lege lata* judecătorului de cameră preliminară să se pronunțe asupra unei eventuale acțiuni civile exercitate la acest moment, ori asupra modificării cadrului procesual.

Dimpotrivă, intervenția judecătorului de cameră preliminară, ca și competența acestuia, sunt determinate de limitele sesizării instanței, astfel cum au fost definite

la momentul sesizării [marcat de dispozițiile art. 329 alin. (1) și 344 alin. (1) Cod procedură penală], prin rechizitoriul care, potrivit dispozițiilor art. 328 alin. (2) Cod procedură penală, „arată numele și prenumele persoanelor care trebuie citate în instanță, cu indicarea calității lor în proces, și locul unde urmează să fie citate”. Cu alte cuvinte, în măsura în care există o parte responsabilă civilmente, aceasta trebuie să fie indicată în scop de citare în rechizitoriul, fără ca judecătorul de cameră preliminară să se poată substitui procurorului, pentru a completa, în debutul procedurii, actul de sesizare[20] și, cu atât mai puțin, să se poată substitui titularilor acțiunii civile, pentru a dispune eventuala introducere a unei persoane în proces în calitate de parte responsabilă civilmente[21].

Mai mult decât atât, dacă, astfel cum pretinde norma constituțională, în interpretarea obligatorie dată de instanța de contencios, părții responsabile civilmente trebuie să i se recunoască *participarea cu drepturi depline* (i.e., aceleași ca și inculpatul) în procedura camerei preliminare, acest lucru presupune și *exercițiul efectiv* al drepturilor consacrate la art. 344 alin. (2) Cod procedură penală, sub aspectul *formulării*, în cunoștință de cauză, de cereri și excepții care pot face obiectul acestei proceduri, ceea ce exclude *ab initio* intervenția sa în acest stadiu, ori limitarea participării în procedura camerei preliminare la adoptarea unor poziții față de cererile și excepțiile formulate de celelalte părți la proces. Pentru a contesta în mod efectiv legalitatea probelor sau a actelor de urmărire penală, titularul cererilor și excepțiilor trebuie mai întâi să le cunoască, astfel încât nu poate fi primită, cel puțin în raport de principiul nediscriminării[22], o soluție legislativă în care una dintre părți, care să fie *dezavantajată*, luând cunoștință de actele contestate *în chiar procedura contestării*, spre deosebire de părțile care au participat la chiar efectuarea lor.

Pe cale de consecință, conformitatea cu norma și jurisprudența constituțională nu poate fi asigurată de lege ferenda decât prin reglementarea momentului maxim al introducerii părții responsabile civilmente în proces anterior emiterii actului de sesizare și inițierii procedurii camerei preliminare, așadar, în cursul urmăririi penale. Mai mult decât atât, jurisprudența constituțională și convențională vin, în opinia noastră, să clarifice inclusiv momentul până la care, în cursul urmăririi penale, ar trebui să intervină introducerea în proces a părții responsabile civilmente.

Notăm în primul rând că, potrivit art. 32 din Codul de procedură penală, partea responsabilă civilmente este parte în procesul penal, în integralitatea acestuia, iar nu exclusiv în faza de judecată, astfel cum permit prevederile (criticate de noi drept neconstituționale) alin. (1) de la art. 20 și 21 din Codul de procedură penală.

Reținem în continuare că, potrivit CCR, din reglementarea obligațiilor care incumbă părții responsabile civilmente „reiese că aceasta, **împreună cu inculpatul, formează un grup procesual obligat la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Astfel, partea responsabilă civilmente are interesul înlăturării condițiilor care ar atrage**

răspunderea sa civilă. Totodată, potrivit art. 85 alin. (1) și art. 87 alin. (1) din Codul de procedură penală, (...) partea responsabilă civilmente se bucură de drepturile prevăzute la art. 81 (...) [inclusiv, n.n.]dreptul de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii, de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei și de a consulta dosarul, în condițiile legii”[23]. Anterior, încă de la nivelul anului 2004, CCR reținuse[24] că, „din perspectiva principiului contradictorialității”, părții responsabile civilmente trebuie să i se ofere „aceleași drepturi ca și inculpatului” [25].

De asemenea, CCR a avut în vedere în analiza sa prevederile de nivel convențional, în raport de dispozițiile art. 6 din CEDO[26], fiind relevantă jurisprudența Curții de la Strasbourg sub aspectul drepturilor inculpatului în etapa de urmărire penală. Or, reprezintă, potrivit art. 6 CEDO, un drept fundamental al persoanei acuzate dreptul de a fi informat despre cauza și natura acuzării, precum și dreptul de a beneficia de facilitățile necesare exercițiului efectiv al dreptului la apărare, relevantă sub acest aspect fiind jurisprudența Curții Europene în cauze precum *Block c. Ungariei*[27], *Mattoccia c. Italiei*[28] și *Pélissier și Sassi c. Franței*[29], ca o condiție necesară a echității procedurii. Mai mult, în cauza *Matoccia c. Italiei*, s-a reținut că neîndeplinirea obligației de informare nu poate fi suplinită prin simpla punere la dispoziția învinutului a informațiilor disponibile, fără o aducere expresă a învinuirii la cunoștința apărării.

CCR acordă totodată o deosebită atenție dispozițiilor art. 21 din Constituție, în materia *liberului acces la justiție*, reținând pe de o parte, că acest drept fundamental rămâne aplicabil inclusiv procedurilor penale care nu țin de soluționarea pe fond a cauzei, iar pe de altă parte, că exercițiul acestui drept nu poate fi în niciun caz îngrădit prin condițiile „de formă, ținând de natura și exigențele administrării justiției” [30], pe care legiuitorul le poate impune.

Sub aspectul liberului acces la justiție, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut aplicabilitatea art. 6 pct. 1 CEDO nu numai cu privire la condițiile desfășurării unui proces echitabil, ci și din perspectiva posibilității de a accede la un asemenea proces, pentru apărarea drepturilor prevăzute de lege. Astfel, pe de o parte, o pretenție civilă trebuie să fie susceptibilă de a fi în mod efectiv supusă judecării unui tribunal imparțial, iar pe de altă parte, trebuie protejat „mai întâi ceea ce singur face în realitate posibilă exercitarea unei astfel de garanții: accesul la instanța judecătorească”, care nu poate fi supus niciunei limitări sau îngrădiri. Conform Curții Europene, „frază «în stabilirea drepturilor și obligațiilor sale civile» (...) nu se referă în mod obligatoriu la un proces deja în ființă [în fața unei instanțe, n.n.], ci, astfel cum a observat și Comisia, poate fi interpretat ca «ori de câte ori drepturile și obligațiile sale civile sunt stabilite». (...) În vreme ce dreptul la un proces echitabil, derulat în mod public și cu celeritate, se aplică, în mod cert, procedurilor în ființă, **concluzia nu este în mod necesar că un drept la inițierea unor astfel de proceduri ar fi exclus**. (...) De altfel, în materie penală, „termenul rezonabil” poate începe să curgă de la un moment anterior sesizării instanței. (...) **Este de conceput ca, în materie civilă, de**

asemenea, termenul rezonabil să poată începe să curgă anterior înregistrării acțiunii reclamantului la instanța căreia i se deduce spre judecată cauza. (...) În cauzele civile, nu este de conceput statul de drept fără posibilitatea de acces la justiție” [31].

Cu alte cuvinte, odată ce etapa urmăririi penale *anticipează* un (potențial) proces în fața unei instanțe, care să poarte inclusiv asupra drepturilor și obligațiilor de natură civilă ale părții responsabile civilmente, participarea acesteia la urmărirea penală, ca etapă premergătoare, trebuie privită drept o *componentă a exercițiului efectiv* nu numai a dreptului la un proces echitabil, ci și al dreptului de acces la justiție și a *dreptului la apărare*, garantat de art. 24 alin. (1) din Constituție, cu privire la care CCR a statuat că „*nu vizează doar apărarea referitoare la faza procesului penal desfășurată în fața primei instanțe de judecată*” [32].

Dimpotrivă, asemenea exercițiu efectiv al drepturilor fundamentale nu este asigurat, în opinia noastră, în situația în care urmărirea penală, ca etapa premergătoare a judecării, se derulează cu participarea persoanei vătămate, care se bucură de exercițiul drepturilor și garanțiilor de procedură (inclusiv sub aspectul fundamental al administrării de probe), pentru ca la un moment ulterior, aceeași persoană vătămată, devenită parte civilă, să decidă, în mod discreționar, căci acțiunea civilă rămâne supusă principiului disponibilității, asupra momentului intervenției în procedură a oponentului său, partea responsabilă civilmente.

În sistemul constituțional român, în care partea responsabilă civilmente și inculpatul „*formează un grup procesual*”, iar acesteia din urmă i se recunosc *aceleași drepturi ca și inculpatului*, interpretarea firească nu poate fi alta decât aceea că la fel cum urmărirea penală nu se poate derula *in personam* fără informarea suspectului / inculpatului, ea nu ar trebui să fie posibilă nici fără *participarea concomitentă* a persoanei responsabile civilmente.

Cu alte cuvinte, în opinia noastră, **momentul informării asupra acuzațiilor**, conform art. 78 raportat la art. 83 lit. a) Cod procedură penală și art. 6 CEDO, **ar trebui să marcheze și momentul la care partea responsabilă civilmente ar trebui introdusă în proces.**

În acest scop, *de lege ferenda*, procurorul, cu ocazia începerii urmăririi penale, ar urma să *informeze asupra acuzațiilor nu numai pe suspect/inculpat, ci ar urma să cheme, deopotrivă, persoana vătămată, să o informeze în mod corelativ*, cu obligația pentru aceasta să indice *persoanele împotriva cărora înțelege să formuleze pretenții civile*, în scopul introducerii lor în proces (eventual, într-un termen maxim prevăzut de lege), în caz contrar acțiunea civilă exercitată în procesul penal urmând a fi blocată (cu posibilitatea recunoscută *de lege lata* a exercitării acțiunii civile pe cale separată, în fața instanței civile), limitare a principiului disponibilității conformă, în opinia noastră, cu prevederile art. 53 alin. (1) din Constituție, în raport de interesul general al societății asociat bunului mers al justiției, apărării ordinii de drept, precum și a garantării drepturilor fundamentale.

[1] În preambulul Directivei 2014/42/UE din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, par. 1.

[2] De exemplu, infracțiuni contra patrimoniului, infracțiuni de corupție și de serviciu, evaziune fiscală etc.

[3] E.g., „În contextul procedurilor penale, bunurile pot fi înghețate și în vederea unei posibile restituiri ulterioare sau pentru a garanta compensarea prejudiciilor cauzate de o infracțiune” (idem nota 1, par. 29).

[4] Spre exemplu, dezbaterile publice asociate înființării Agenției de recuperare a prejudiciilor din dosarele penale.

[5] Și care rezultă, adesea, în prejudicii materiale semnificative.

[6] Art. 20 alin. (1) Cod procedură penală.

[7] Respectiv, „până la începerea cercetării judecătorești”; art. 21 alin. (1) Cod procedură penală.

[8] Codul de procedură penală al României, 12 noiembrie 1968, Republicare 1997.

[9] A se vedea Expunerea de motive a Legii pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, Secțiunea a 2-a, „Motivul emiterii actului normativ”.

[10] Denumit „Participanții la procesul penal”, n.n.

[11] Art. 86 raportat la art. 81 Cod procedură penală.

[12] Incluse în Titlul II („Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal”) din Partea Generală.

[13] A se vedea, e.g., D.C.C. nr. 358 din 7 mai 2015 (M. Of. nr. 432 din 17 iunie 2015); D.C.C. nr. 631 din 8 octombrie 2015 (M. Of. nr. 831 din 6 noiembrie 2015, D.C.C. nr. 641 din 11 noiembrie 2014 (M. Of. nr. 877 din 5 decembrie 2014).

[14] Partea Specială, Titlul II („Camera preliminară”).

[15] D.C.C. nr. 631 din 8 octombrie 2015, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 344 alin. (2) și (3), art. 345 alin. (3) și art. 346 alin. (2) și art. 347 alin. (1) din Codul de procedură penală, par. 30; Idem, D.C.C. nr. 641 din 11 noiembrie 2014, par. 63 și urm.

[16] Idem, D.C.C. nr. 631 din 8 octombrie 2015, par. 30.

[17] Ibidem, par. 27.

[18] Ibidem, par. 33.

[19] A se vedea *supra*, nota 18.

[20] A se vedea, sub acest aspect, și dispozițiile art. 346 Cod procedură penală, în materia soluțiilor care pot fi dispuse de judecătorul de cameră preliminară.

[21] Într-o atare situație, apreciem că se poate pune cel puțin teoretic problema incidenței prevederilor art. 64 lit. a) și f) Cod procedură penală, cu toate consecințele care decurg.

[22] Art. 4 din Constituție, sub aspectul egalității în drepturi.

[23] Ibidem, D.C.C. nr. 631 din 8 octombrie 2015, par. 26.

[24] Jurisprudență reiterată în Decizia CCR pre-citată, nr. 631 din 8 octombrie 2015, par. 27.

[25] D.C.C. nr. 482 din 9 noiembrie 2004 (M. Of. nr. 1200 din 15 decembrie 2004, par. 2.

[26] A se vedea *supra*, nota 18.

[27] Decizia din 25 aprilie 2011, cererea nr. 56282/09.

[28] Decizia 547 din 25 iulie 2000, cererea nr. 23969/94.

[29] Decizia din 28 octombrie 1998, cererea nr. 25444/94.

[30] Ib. nota 23, par. 32.

[31] Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Decizia din 21 februarie 1975, cauza Golder c. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, cererea nr. 4451/70, par. 32-34. Mai mult, „*principiul potrivit cu care o pretenție civilă trebuie să fie susceptibilă de a fi dedusă judecătii reprezintă unul din principiile universale «recunoscute» de drept; același lucru este valabil sub aspectul principiului de drept internațional care interzice denegarea de dreptate. Art. 6 par. 1 trebuie citit în lumina acestor principii. Dacă art. 6 para. 1 ar fi interpretat ca privind exclusiv conducerea unei acțiuni care a fost deja inițiată în fața unei instanțe, Statele contractante ar putea, fără să încalce textul convențional, să extragă o categorie de acțiuni civile jurisdicției instanțelor și să le încredințeze unor organe dependente de guvern*” (idem, para. 34); traducerea autorilor, după originalul în limba engleză: [\[32\] Idem nota 25, par. 3.](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{„fulltext”:[„Golder”],„documentcollectionid2”:[„GRANDCHAMBER”,„CHAMBER”],„itemid”:[„001-57496”]} .</p></div><div data-bbox=)